

Соціально-побутова драма «Наталка Полтавка». Композиція, сюжет

Іван Котляревський – автор п'єс «Наталка Полтавка» і «Москаль-чарівник». «Наталка Полтавка» – перший драматичний твір нової української літератури, який, за влучним висловом видатного українського драматурга Івана Карпенка-Карого, є «праматір'ю українського народного театру».

За жанром «Наталка Полтавка» – соціально-побутова драма; жанрове визначення

І. Котляревського – «опера малоросійська у 2-х діях» («Мюзикл», – сказав би сучасний Котляревський). Називаючи драматичний твір оперою, автор мав на увазі, що, крім діалогів та монологів, у ньому ще й багато співу.

У драмі 22 пісні. Не лише фольклорні, але й авторські.

1819 – постановка твору на сцені Полтавського театру.

1838 – вихід п'єси друком (доти вона поширювалася лише в рукописному варіанті).

1848 – Іван Озаркевич адаптував текст п'єси для постановки в Галичині (у Львові, Перемишлі та Коломиї).

Композитор Микола Лисенко написав оперу «Наталка Полтавка». Прем'єра відбулася в Одеському театрі в 1889 році.

Елементи драматичного твору:

Особливістю драматичних творів є поділ на дії (акти). Дія зазвичай поділяється на яви, картини або епізоди. У «Наталці Полтавці» - 2 дії.

Ознака драматичного твору – перелік дійових осіб (тобто всіх тих, хто братиме участь у творі) на початку.

Сюжет розгортається за допомогою діалогів чи монологів.

Важливими в тексті є ремарки — це такі авторські коментарі, з яких ми з'ясуємо, де і коли відбувається дія, якими елементами наповнений простір навколо, що роблять герої і з якою інтонацією вони говорять.

Драматичні твори існують для постановки на сцені, тому є драматург (який пише текст) і режисер (який втілює цей текст на сцені). Ремарки – це авторські підказки і для читача, і для режисера.

Перелік дійових осіб п'єси «Наталка Полтавка»

ДЕЙСТВУЮЩИЕ ЛИЦА:

Возный Тегерваковский.

Горпина Терпилиха — вдова старуха.

Наталка — дочка ее.

Петро — любовник Наталки.

Микола — дальний родственник Терпилихи.

Макогоненко — выборный села.

Сюжет твору

Дія твору відбувається в одному полтавському селі.

I дія

Біля річки Наталка думає про Петра – Возний зізнається Наталці в коханні – Наталка відмовляє возному («знайся кінь з конем, а віл з волом») – возний просить виборного допомогти посватати Наталку – Терпилиха бере із Наталки обіцянку, що вийде заміж за першого, хто свататиметься – виборний умовляє Наталку послухати матір та звернути увагу на возного як нареченого.

II дія

Микола і Петро знайомляться на вулиці біля хати Терпилихи – з хати виходять возний і виборний із рушниками – Петро з'ясовує, що возний – наречений Наталки – Микола влаштовує зустріч Петра і Наталки – Терпилиха засмучується, що прийшов Петро, і намагається зіпсувати майбутнє доньки – Петро віддає Наталці всі зароблені гроші – вражений вчинком Петра возний поступається – Терпилиха благословляє Наталку і Петра.

Композиція твору

Експозиція: Наталка виходить з відрами до річки, у своєму пісенному монолозі «Віють вітри, віють буйні» звертається до коханого Петра.

Зав'язка: зустріч Наталки з возним Тетерваковським, розмова про соціальні статуси.

Розвиток дії: любовний трикутник, обіцянка Наталки вийти заміж за першого, хто прийде за рушниками, розмови з виборним, поява Петра в селі

Кульмінація: категорична відмова Наталки стати дружиною возного

Розв'язка: щасливий кінець – возз'єднання Наталки і Петра, благословення матір'ю молодят.

Плейлист твору

1. «Віють вітри, віють буйні» — співає Наталка (І. Котляревський запозичив текст у Марусі Чурай)

2. «От юних літ не знав я любові» — співає возний

3. «Видно шляхи полтавські...» — співає Наталка

4. «Дід рудий, баба руда» — співають Наталка, возний і виборний

5. «Ой під вишнею, під черешнею» — співає виборний

6. «Всякому городу нрав і права» — співає возний (І. Котляревський запозичив у Григорія Сковороди)

7. «Ой доля людська ...» — співають виборний і возний
8. «Ой мати, мати!» — співає Наталка
9. «Чи я тобі, дочко, не добра желаю» — співає Терпилиха
10. «Ей, Наталко не дровичся!» — співають виборний, Терпилиха і Наталка
11. «Чого ж вода каламутна...» — співає Наталка
12. «Гомін, гомін по діброві» — співає Микола
13. «Сонце низенько» — співає Петро
14. «Вітер віє горою» — співає Микола
15. «У сусіда хата біла» — співає Петро
16. «Та йшов козак з Дону» — співає Петро
17. «Що за того Петруся» — співає Микола
18. «Поблукавши, мій Петрусь» — співає Микола
19. «Підеш, Петре, до тієї, яку тепер любиш» — співають Наталка і Петро
20. «Ворскло річка» — співає Микола
21. «Ой я дівчина Полтавка» — співає Наталка
22. «Начинаймо веселиться» — співає хор

Додаткова література:

Петро Кралюк. Дошкульна відповідь Котляревського: «Наталка Полтавка» як заперечення імперського «Козака-віршотворця»:

<https://m.day.kyiv.ua/uk/article/istoriya-i-ya/doshkulna-vidpovid-kotlyarevskogo>

Лекція Ганни Веселовської про український театр: «Іван Котляревський та масонська ложа у Полтаві»: https://www.youtube.com/watch?v=yL4w_F90sA